

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 23.5.2012 OM 12/41/2007

Luonnos käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja viivästysvalitusta koskevaksi hallituksen esitykseksi

Pyydettyinä lausuntona Tuomariliitto esittää kunnioittaen seuraavaa:

Luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi hallintolakia, hallintolainkäyttölakia ja hallinto-oikeuslakia säättämällä hallintoviranomaiselle velvollisuus määritellä odotettavissa oleva käsittelyaika tietyille käsittelemilleen asioille ja säättämällä asianosaisen käytettäväksi uusi oikeussuojakeino, viivästysvalitus, joka takaa asianosaiselle mahdollisuuden saattaa kysymys hallintoasian käsittelyn viivästymisestä lainkäyttöviranomaisen arvioitavaksi. Esitys on jatkovalmisteltu passiivisuustyöryhmän mietinnöstä (oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5) saatujen lausuntojen pohjalta.

Tuomariliitto on edellä mainitusta työryhmämietinnöstä antamassaan lausunnossa pitänyt lainsäädäntöhanketta tarpeellisenä ottaen huomioon nykyiseen kantelun tekemiseen perustuvan järjestelmän puutteet ja se, ettei Suomen lainsäädännössä ole Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämää tehokasta oikeuskeinoa viranomaisten passiivisuutta vastaan. Tuomariliitto pitää edelleen tarpeellisenä turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tehostamalla hallintoasioiden viivytyksentöntä käsittelyä ja parantamalla asianosaisen oikeusturvaa hallintoviranomaisten passiivisuutta vastaan. Luonnoksessa esitetty lainsäädäntöhanke on siten kannatettava.

Luonnoksessa on pitkälti otettu huomioon ne yleiset ja pykäläkohtaiset huomiot, jotka Tuomariliitto on passiivisuustyöryhmän mietinnöstä lausuessaan tehnyt. Kohta, johon Tuomariliitto kuitenkin pitää aiheellisenä vielä kiinnittää huomiota, on puhevalta viivästysvalituksen tekemisessä. Esitysluonnoksen mukaan viivästysvalituksen saa tehdä ainoastaan asianosainen (ehdotettu HLL 73 a §; perusteluiden s. 26). Esillä on ollut, että asianosaisuus voi olla tulkinnanvaraista ja sen ratkaiseminen hankalaa. Mainitun pykälän perusteluissa esitetäänkin, että viivästysvalitus tulisi syvällisten tulkintakysymysten välttämiseksi ottaa epäselvissä tapauksissa käsiteltäväksi. Mahdolliset viivästysvalituksen käsittelyn yhteydessä tehdyt ratkaisut koskien asianosaisuutta eivät perustelujen mukaan myöskään sitoisi vastaavaa arviointia pääasian yhteydessä. Nämä lähtökohdat eivät kuitenkaan mitenkään välity tai saa tukea lakiin ehdotetusta sanamuodosta. Käytännössä hallintotuomioistuimien joutuisi ottamaan eksplisiittisesti kantaa vireillepanijan asemaan ainakin silloin, kun hallintoviranomainen kuultaessa esittää väitteen puuttuvasta asianosaisuudesta. Jotta tuomioistuimien voisi myös käytännössä välttää ennenaikaisia kannanottoja osallisten asianosaisuudesta, on perusteluissa esitetty lähtökohhta syytä sisällyttää itse lakitekstiin. Tämä olisi mahdollista lisäämällä pykälään esimerkiksi momentti, jonka mukaan ratkaisut asianosaisuudesta eivät ole pääasian käsittelyn yhteydessä sitovia ja valitusviranomaisen tulee tutkia asian viivästyminen myös muun kuin asianosaisen valituksesta, ellei ole ilmeistä, ettei asia koske valittajan etua, oikeutta tai velvollisuutta. Ottaen huomioon menettelyn tavoiteltu summarisuus, viivästymisen tutkiminen myös epäselvissä tapauksissa olisi todennäköisesti myös vähemmän työlästä kuin tulkinnanvaraisten asianosaisuuksien ratkaiseminen ja tähän perustuvien tutkimattajättämisratkaisujen perusteleminen.

Tuomariliitolla ei ole muuta huomautettavaa luonnoksesta ilmenevään lakiesitykseen. Tuomariliitto haluaa kuitenkin painottaa, että esityksessä mainittu varovainen arvio siitä, että viivästysvalitusten käsittely lainkäyttöviranomaisessa vastaa tuomareiden osalta yhteensä yhden henkilötövuoden ja muun henkilöstön osalta kahden henkilötövuoden kustannuslisäystä, on liian varovainen eikä vastaa Tuomariliiton käsitystä asiasta. Kun otetaan huomioon ylimmille laillisuusvalvoijille jo nykyisin tehtävien asioiden käsittelyn viivästymistä koskevien kanteluiden määrä, todennäköistä on, että viivästysvalitukset tulevat työllistää

mään lainkäyttöviranomaisia esityksessä arvioitua määrää huomattavasti enemmän.

Lausunnon ovat valmistelleet hallinto-oikeussihteerit Katja Sorsimo ja Sofia Laaksonen. Lausunto on käsitelty Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa.

Helsingissä 7.8.2012

Anna-Mari Porkkala-Hietala
Tuomariliiton puheenjohtaja